

Sygn. akt VIII GC 217/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Wojciech Wołoszyk

Protokolant : stażysta Magdalena Andrzejewska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2023 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy z powództwa K. T.

przeciwko(...)w S.

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 150.000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie :

a) od kwoty 123.000 zł (sto dwadzieścia trzy tysiące złotych) za okres od dnia 25 października 2022 r. do dnia zapłaty ,

b) od kwoty 27.000 zł (dwadzieścia siedem tysięcy złotych) za okres od dnia 18 kwietnia 2023 r. do dnia zapłaty ,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda , tytułem zwrotu kosztów procesu , kwotę 12.917 zł (dwanaście tysięcy dziewięćset siedemnaście złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się niniejszego rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu do dnia zapłaty.

Sygn. akt VIII GC 217/23

UZASADNIENIE

K. T. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...)wniósł przeciwko (...) pozew o zapłatę 150.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie : od kwoty 123.00 zł liczonymi od 25 października 2022 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 27.000 zł liczonymi od 18 kwietnia 2023 r. do dnia zapłaty, a także żądając zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że zawarł z pozwanym umowę, której przedmiotem było wykonanie i sprzedaż naczepy według specyfikacji. Powód wpłacił zaliczkę 100.000 zł netto, jednak naczepa nie została przez pozwaną dostarczona w ustalonym terminie. Powód podkreślił, że w związku z tym poniósł szkodę, gdyż ze względu na brak zamówionej naczepy, zmuszony był zlecić realizację usług (...), co uzasadnia żądanie odszkodowania.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym z dnia 30 sierpnia 2023 r. , sąd uwzględnił żądanie powoda. (...) wniosła w terminie sprzeciw od nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa. Pozwana podniosła, że podczas realizacji zamówienia, znaczna część zaliczki uiszczonej przez powoda, została przeznaczona na zakup głównych elementów naczepy oraz została wykonana kompletna dokumentacja konstrukcyjno-techniczna. Pozwany nie podniósł innych zarzutów. Powód podtrzymał swoje stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

(...) i K. T. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...)zawarli 14 grudnia 2021 r. umowę, na podstawie której pozwany zobowiązał się do wykonania, a powód do nabycia naczepy typu (...).21 według załączonej specyfikacji. Termin wykonania naczepy określono na 31 marca 2022 r. Strony ustaliły, że zamawiający dokona wpłaty zaliczki w wysokości 100.000 zł netto w dniu podpisania umowy. W umowie określono także kary umowne w przypadku niedotrzymania terminu wykonania umowy , w wysokości 0,01% wartości umowy, ustalonej na 90.000 euro netto, za każdy dzień zwłoki, nie więcej jednak niż 5% wartości umowy. Natomiast w przypadku odstąpienia od umowy, wykonawca zobowiązał się do zapłacenia zamawiającemu kary umownej w wysokości 10% wartości umowy.

dowód: umowa nr (...) (k. 13-14), wydruk z CEIDG powoda (k. 39), wydruk z KRS pozwanego (k. 40).

Pozwana wystawiła zamawiającemu fakturę dnia 14 grudnia 2021 r. na kwotę 123.000 zł. Powód zlecił przelew zaliczki w tej wysokości 16 grudnia 2021 r.

dowody: faktura VAT (...) (k. 11), potwierdzenie przelewu z 16 grudnia 2021 r. (k. 12).

(...)nie wykonała do dnia dzisiejszego naczepy oraz nie zwróciła powodowi uiszczonej przez niego zaliczki. Główną przyczyną niewykonania umowy przez pozwaną było oczekiwanie na spadek cen stali. Pozwana kupiła materiały do wykonania naczepy za kwotę 59.464,35 zł , jednakże nie dokonała montażu naczepy. Pozwana nie była w stanie także wskazać terminu , w którym wykona naczepę.

dowód: zeznania świadka M. T. (k. 86), zeznania powoda K. T. (k. 86-87), zeznania świadka W. K. (k. 87) , faktura VAT z 12 września 2022 r. (k. 61).

K. T. zawarł w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej umowy z (...), których przedmiotem było wykonanie usługi transportu. W związku z brakiem zamówionej naczepy, aby dotrzymać zawartych przez siebie umów, powód najął naczepę od innego podmiotu oraz zlecił wykonanie usługi transportu M. H., co generowało dodatkowy koszt. Powód poniósł z tego tytułu koszty w wysokości ponad 167 tys. zł

dowody: umowy zawarte przez (...) S.A. (k. 18-26), faktura VAT wystawiona przez (...) (k. 28), faktury VAT wystawione przez M. H. (k. 29-33).

Powód wezwał pozwaną do spełnienia świadczenia pismem z 12 października 2022 r., które zostało doręczone 17 października 2022 r. Wezwanie określało siedmiodniowy termin na wykonanie zobowiązania przez pozwaną.

dowody: wezwanie do zapłaty (k. 15), potwierdzenie nadania (k. 16), wydruk z serwisu Poczty-Polskiej (k. 17).

Wobec niewykonania umowy przez pozwaną , powód odstąpił od umowy 10 kwietnia 2023 r. i podtrzymał swoje wezwanie do zapłaty zaliczki z odsetkami, a także wezwał do zapłaty kwoty 167.532,77 zł z tytułu odszkodowania, na które składają się koszty najmu naczepy oraz zlecenia usługi transportu innemu podmiotowi. Pismo zostało odebrane przez pozwaną 17 kwietnia 2023 r. Powód również osobiście pocztą elektroniczną nadał 14 kwietnia 2023 r. do pozwanego oświadczenie o odstąpieniu od umowy (...).

dowód: e-mail z 14 kwietnia 2023 r. (k. 34), pismo z 10 kwietnia 2023 r. (k. 36), potwierdzenie nadania (k. 37), wydruk z portalu Poczty Polskiej (k. 38).

Stan faktyczny sąd ustalił na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów, których wiarygodność i prawdziwość nie budziła wątpliwości. Przesłuchano świadka M. T., którego zeznania należało uznać za wiarygodne. Korespondowały one bowiem z zeznaniami pozostałych świadków i powoda a także miały potwierdzenie w złożonej dokumentacji. Zeznania powoda oraz prokurenta pozwanej , W. K. także nie budziły zastrzeżeń co do swojej wiarygodności. Stan faktyczny nie był sporny pomiędzy stronami. Sąd pominął wnioskowany przez powoda dowód z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. mając na względzie, że fakt, który miały być wykazany tym dowodem, został już udowodniony zgodnie z twierdzeniem powoda, gdyż pozwany w

istocie nie kwestionował wysokości szkody poniesionej przez powoda, wskazując tylko na poniesione przez pozwanego koszty. W takiej sytuacji przeprowadzenie tego dowodu zmierzałoby jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Strony łączyła umowa, która posiadała cechy umowy o dzieło. Pozwany zobowiązał się bowiem do wykonania naczepy według załączonej specyfikacji. Zgodnie z art. 627 k.c., przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Istotne jest, że w umowie przewidziano z góry określone wynagrodzenie, a więc wynagrodzenie ryczałtowe. Jak wynika z art. 632 § 1 k.c., jeżeli strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe, przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Jeżeli jednak wskutek zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, wykonanie dzieła groziłoby przyjmującemu zamówienie rażącą stratą, sąd może podwyższyć ryczałt lub rozwiązać umowę, na co wskazuje § 2 przywołanego artykułu. Istotą wynagrodzenia ryczałtowego jest przyjęcie przez przyjmującego zamówienie ryzyka ekonomicznego polegającego na niemożności zmiany ustalonej pierwotnie kwoty, nawet jeżeli w chwili jej ustalania nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Przepis art. 632 k.c. przewiduje bowiem, że ryzyko nisko ustalonego ryczałtu ponosi przyjmujący zamówienie, będący przedsiębiorcą, który ustalając wynagrodzenie z góry powinien uwzględnić przewidywane koszty wykonania dzieła będącego przedmiotem umowy. Stąd nie może żądać podwyższenia ryczałtu, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac (Fras M., Habdas M. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Zobowiązania. Część szczególna (art. 535-764⁹), art. 632, Lex).

Strony w zawartej przez siebie umowie przewidziały możliwość odstąpienia od niej przez zamawiającego, w przypadku niedotrzymania terminu wykonania przedmiotu umowy. W przypadku skorzystania przez zamawiającego z tego prawa, ustanowiono również karę umowną obciążającą wykonawcę.

Umowne prawo odstąpienia od umowy przewidziano w art. 395 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem, można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Istotne jednak jest zastrzeżenie terminu odstąpienia od umowy. W przypadku łączącej powoda z pozwanym, brak było takiego postanowienia. W orzecznictwie wskazuje się, że art. 395 § 1 k.c., nakazujący oznaczyć w klauzuli termin, w ciągu którego jedna lub obie strony będą mogły od umowy odstąpić, jest przepisem bezwzględnie wiążącym ze względu na to, iż podważa on trwałość zobowiązań umownych (postanowienie Sądu Najwyższego z 1 września 2021 r., I CSK 659/20). Zapisy umowy stron dotyczące umownego prawa odstąpienia od umowy bez oznaczenia terminu, w czasie którego będzie możliwe skorzystanie z prawa odstąpienia od umowy – uznać trzeba za sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem art. 395 § 1 k.c. Przepis ten wprowadza bowiem, na wypadek ustalenia umownego prawa do odstąpienia od umowy, wymagania obwarowane sankcją nieważności, do których to wymagań należy m.in. obowiązek oznaczenia terminu, w czasie którego będzie możliwe skorzystanie z prawa odstąpienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 kwietnia 2008 r., V ACa 130/08). W niniejszej umowie takie postanowienie umowne jest nieważne na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c. Postanowienie o odstąpieniu od umowy miało charakter dodatkowy i okoliczności sprawy nie wskazują, aby bez takiego postanowienia, umowa nie została w ogóle zawarta. Należy zatem przyjąć, że nieważnością dotknięte jest jedynie to postanowienie umowy, a nie cała czynność prawna.

Jak natomiast wynika z art. 492 k.c., jeżeli uprawnienie do odstąpienia od umowy wzajemnej zostało zastrzeżone na wypadek niewykonania zobowiązania w terminie ściśle określonym, strona uprawniona może w razie zwłoki drugiej strony odstąpić od umowy bez wyznaczenia terminu dodatkowego. Podkreślić należy, że odstąpienie od umowy możliwe jest wówczas jedynie w przypadku umowy wzajemnej. W niniejszej sprawie wzajemność umowy nie budzi wątpliwości. W przypadku skorzystania z tego prawa, strona, która odstępuje od umowy, może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, lecz również na zasadach ogólnych naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania, na co wskazuje art. 494 § 1 k.c.

Na podstawie art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie zaś z art. 361 § 1 k.c., zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Powód dochodzi zwrotu zaliczki wpłaconej na poczet wykonania świadczenia przez drugą stronę. Bez wątpienia zrealizował on swoje ustawowe prawo do odstąpienia od umowy, wskutek tego, że pozwana popadła w zwłokę z wykonaniem swojego świadczenia. Okoliczności podnoszone przez pozwaną, a w szczególności, że czekała na spadek cen stali, z całą pewnością nie przesądza o tym, że niewykonanie umowy wynika z okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności. Wzrost cen nie stał na przeszkodzie zadośćuczynieniu zobowiązaniu pozwanej. Zmiana cen materiału po przyjęciu zamówienia obciąża pozwaną w ramach ryzyka gospodarczego. To ona decyduje, czy zamówi niezbędny materiał natychmiast po zawarciu umowy, czy też będzie czekała, licząc na to, że cena materiału spadnie, ryzykując jednocześnie, że niezbędny materiał podrożeje. Nie jest to okoliczność obciążająca powoda, który umówił się na wykonanie określonego zamówienia za umówioną cenę i mógł liczyć na dotrzymanie warunków umowy przez drugą stronę. Podkreślić też, trzeba, że pozwana nie zażądała podwyższenia wynagrodzenia i nie wykazała, że pozostawienie wynagrodzenia na tym samym poziomie co umówione, będzie jej groziło rażącą szkodą, lecz wykazała bierność w oczekiwaniu na spadek cen materiałów.

Skoro powód, na podstawie art. 492 kc, skutecznie odstąpił od umowy wskutek zwłoki pozwanej, może żądać zwrotu wszystkiego co świadczył, a więc uiszczonej zaliczki (art. 494 § 1 kc). Nie ma w tym przypadku znaczenia, że część zaliczki została już zużyta. Wskutek niedotrzymania przez pozwaną terminu wykonania zamówienia, K. T. zmuszony był ponadto korzystać z usług innych podmiotów, aby terminowo wykonać swoje własne ciężące na nim zobowiązania. Z tego tytułu poniósł koszty w wysokości ponad 167 tys. zł, stanowiące szkodę. Poniesiona szkoda pozostaje przy tym w oczywistym związku przyczynowym z brakiem wykonania przez pozwaną swojego zobowiązania w terminie. Gdyby pozwana wykonała naczepę w terminie, powód nie musiałby ponosić kosztów korzystania z usług innych podmiotów, czego pozwany nie negował. Powód wykazał przy tym wysokość poniesionej szkody, dochodząc jej zresztą jedynie w części. Pozwany, jak wyżej wskazano, nie kwestionował wysokości szkody powoda, wskazując jedynie na poniesione przez siebie koszty.

Podnoszona przez pozwaną okoliczność, iż sama poniosła większą szkodę niż powód, nie może skutecznie zniweczyć żądania powoda. Pozwana nie złożyła zarzutu potrącenia, nie wzywała powoda do zapłaty owej kwoty. Pozwana poprzestała przy tym na złożeniu faktury na zakup materiałów, które były niezbędne do wykonania umowy. Twierdzenia o szkodzie poniesionej w wyższej wysokości niż poniósł ją powód, ocenić zatem należy jako gołosłowne i nie mające znaczenia dla treści rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Powód wezwał pozwaną do spełnienia świadczenia, które zostało doręczone pozwanej 17 października 2022 r. Wezwanie określało siedmiodniowy termin zapłaty, a więc świadczenie zostało postawione w stan wymagalności 24 października 2022 r. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odsetki od kwoty 123.000 zł, a więc kwoty uiszczonej, a niezwróconej zaliczki należą się więc powodowi od 25 października 2022 r. Natomiast w przypadku żądania odszkodowania, powód doręczył pozwanej wezwanie do zapłaty odszkodowania 17 kwietnia 2023 r., zatem odsetki należą się od dnia następnego tj. od 18 kwietnia 2023 r.

Na podstawie art. 492 kc, art. 494 § 1 kc w zw. z art. 627 kc a także na podstawie art. 481 § 1 kc sąd orzekł zatem jak w pkt 1 sentencji, uwzględniając powództwo w całości.

O kosztach procesu orzeczono w pkt 2 sentencji zgodnie z regułą wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., na mocy którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony czyli koszty procesu. Ponieważ pozwana przegrała proces w całości, należało od niej zasądzić na rzecz powoda zwrot kosztów procesu. Na koszty te składają się opłata sądowa od pozwu w wysokości

7.500 zł (art. 13 ust. 2 u.k.s.c.), wynagrodzenie pełnomocnika powoda w wysokości 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Razem koszty powoda wyniosły zatem 12.917 zł. Od kwoty tej zasądzone odsetki zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c.